GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Joi'a si Dumineca, Foi'a, candu conocdu ajatóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe ½ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2½ galbini mon. sunatória.

Anulu XXXVIII.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. correspondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

Nr. 91 | **Brasiovu 12 Ianuariu 31 Decembre** | **1875|6**

GRATULATIUNE.

Fa-te incólo cu gratulatiunea ta. Ce poti tu se ne gratulédi nóue celoru dintre munti, in acestea dile de blastemu?

Nu te iuti asia curendu cumetre, ca nu -mi trece prin capu se-ti gratulediu de anulu nou pentru fórfórice pe vinarsu. Mai antaiu asculta si apoi injura. Pentru noi nu e nici anu nou si nici anu vechiu. Anii popóraloru nu se compunu din 365 dile cá ai colindatoriloru de Ai Lerum Dómne; éra eu amu venitu se te aducu felicitarile mele pe unu periodu de ani dóuedieci si optu, din partea acelui geniu, care plana pe de asupra nóstra si -si intinde preste acestu poporu aripele sale protectórie de ani 1770.

Nu-ti place nici asia? Fantasii poetice, dici dta cumetre. Atunci pentru dta istori'a nóstra intréga este numai joculu fantasiei. Se vede, ca nu ti-al luatu in tóta viéti'a, necumu catera dile, déra nici atatea óre, cá se numeri acea serie lunga de popóra, care se aruncase preste acestea tieri in decursulu secoliloru, cá si cum se rapedu torrentii p'intre seninarile muntiloru, numai pentru cá cu atatu mai iute se dispara de pe scen'a vietiei, precum Renulu dispare in saburulu marei. Éra poporulu acesta? Éta-lu, totu aici, pe acestu terri-tóriu, pe care se aflasera odata acele figure maretie, ce se vedu pe suprafaci'a Columnei lui Trainu, si care semena asia de multu cu ale poporului nostru.

Se pare inse, ca tu sedusu de optimismulu teu, ai si uitatu neauditele suferintie ale acestui poporu.

Nu le-am uitatu cumetre, -mi e plinu capulu de ele. Mai curendu ai uitatu dta, ca celelalte popóra au peritu chiaru in urmarea suferintieloru proprie, ca-ci loru le-au lipsitu acele poteri de viéti'a, acele traditiuni si reminiscentie ale vechiei maréimi, care-i revóca neincetatu in memoria nobilitatea originei si-lu facu a spera cu acea perseverantia admirabile, care este proprietate numai a celoru mai alese fiintie, din cate au esitu din manile Creatorului. Ce? acuma v'au apucatu pe d.-vóstra hipocondri'a, dupa-ce vediuramu trecundu preste noi evenimentele acestoru 28 de ani?

Economulu cu mintea la locu voindu a-si compune resultatele sudórei sale de preste anu, nu face cá dv., elu nu-si numera numai oile pe cate i le-au ruptu lupii, nici numai crucile de grau cate i leau stricatu vitele veciniloru, ci -si numera si oile si claile cate 'iau remasu. Comerciantele practicu nu se vaiera femeiesce pentru cate perderi avuse preste anu la unii si la altii, ci -si inchiaie bilance exacte, si déca vede ca a si castigatu, ca in adeveru ii mai crescu capitalulu, atunci multiamesce lui Ddieu si merge inainte, sciendu bine, ca vinu anii buni si ani rei, cá si cei din istori'a lui Iosifu din Egiptu.

Óre noi pentru-ce nu ne tragemu bilance exacte? Cumu de nu ne intrebamu mai adesea, ce amu fostu tóta natiunea romana inainte de 1848 si unde amu ajunsu astadi? Déra mai este fórte multu pana la ultim'a statiune? Óre inse stadiele percurse in 28 de ani nu suntu nimica? Scaparea din vechi'a sierbitute a Egiptului este ea numai unu visu, séu o realitate palbabile? Déra ne aflamu in midiuloculu desertului, cá nomadii neorganisati, expusi la mani'a popóraloru invecinate si la rapacitatea fieroloru setóse de sange. Era óre mai dulce sórtea nóstra pe atunci, candu din poporulu romanescu se compuna basea piramidei, pe care jacea asia numitele natiuni recepte, Ungari'a intréga, Austri'a intréga, Confederatiunea germana intréga?

Se ne felicitamu cumetre, antaiu ca romanii au avutu bunulu instinctu de a se folosi in 1848, cá fórte raru inainte de aceea, de cele mai multe conjuncturi politice, din cate au apparutu in acea epoca mare.

Se ne felicitamu, ca totu ce amu castigatu cu acea ocasiune si de atunci incóce, avemu se ne multiamimu numai nóue si la nimeni altulu. Se'mi numiti unu singuru individu strainu, fia fostu acela de ori-ce positiune sociale, care se fia disu barbatiloru romani: Acumu é si timpulu vostru; veniti, stati in linia, alaturea. Nu altii, ci numai noi ne diseramu prin vocea poetului in Fói'a de aici: Destépta-te romane!

Se ne felicitamu, ca numai prin energi'a nóstra se sfarmara lantiurile sierbitutiei feudale, pe care diet'a din a. 1846/7 era pe aci se le mai ingróie si ingreune preste ceea ce fusesera nesuferite.

Se ne felicitamu, ca in acesti 28 de ani amu facutu cá numele de Romanu se ajunga a fi binecunoscutu Europei civilisate, care pana atunci nu audise nimica de noi.

Se ne felicitamu, ca Cas'a domnitória in acesti 28 de ani arú ocasiuni dese, de a constata prin documente numeróse immensele merite ce si-a castigatu natiunea nóstra pentru patria si consolidarea imperiului.

Se ne felicitamu, ca in mani'a toturoru greutatiloru si a resistentieloru clandestine, fundaramu din *propriele* nóstre poteri cate-va sute de scóle ne adunaramu din pungile nóstre fonduri preste optu milióne.

Se ne felicitamu, ca sum'a intelligentiei nóstre atatu a celei eclesiastice, catu si a celei secularie este celu pucinu indiecitu mai mare decatu era ea inainte cu 28 de ani.

Se ne felicitamu, ca astadi, dupa 28 de ani nimeni nu mai poté aré frunte de feru cá se dica precum dicea mai inainte, de exemplu: Voi cá valachi nenobili nu puteti avé proprietate de pamentu in comitate, nici ve este permisu a ve ocupa cu industri'a mica si cu cea mare, nici cu comerciulu merunțu; éra voi cela cu religiunea vóstra tolerata, se nu cutediati a ridica inlaintrulu cetatiloru cu muri, baserice cu turnu, cu clopote si tóca, nici scóle cu trei séu patru classe, nici se cereti functiuni publice in comitate si la gubernu.

Se ne felicitamu, ca nici-unu solgabiraŭ si vicespanu ungurescu ori inspectoru sasescu nu mai intrébа pe episcopii si mitropolitii romanesci, ca cumu cutédia se amble prin tiéra si se faca visitatiuni canonice, fara a cere permissiunea loru *).

Se ne felicitamu, ca nu mai are nimeni frunțea cá se céra la censura prealabile chiaru si cartile nóstre rituali eclesiastice, inca si Ceasoslovlu (Breviariulu, Orologierliulu) in a cincea editiune. Déra dta te spariasi de „Syllabus“ alu ungurenilor compusu din catera carti scolastice romanesci. Alele cumetre, ce pucinu cunosci dta lumea si ómenii. Déra nu vedi dta nici atata, ca acésta specie de tirania ne face unu bine de nepretiuitu. Óre asia au facutu si betranii nostri, pe candu censorulu scriá pe chronic'a lui Georgie Sincanulu: „Acésta carte merita cá se fia arsa impreuna cu auctorulu seu“? Din cinci foi periodice se facura 100; din ce se tiparea pana la 1848 cate 2—3 carti romanesci pe anu, se tiparescu astadi cate 2—3 sute si dta totu stai cu budiele drimbolu.

Se ne felicitamu barbati frati, mai pre susu de tóte, ca thesaurulu nostru celu mai pretiosu, adeca limb'a nóstra, martor'a cea viia a illustrei nóstre origini, cresce, se adauge si face progresse, care storcu admiratiunea eruditiloru Europei, cati se ocupa de densa.

Se ne felicitamu, ca anticulu spiritu ostasiescu, fara care asecurarea libertatiei este imposibile pe acestu pamentu, a inceputu a reinviié chiaru in massele poporului, in catu astadi nu mai vedi mame bocindu-se cá la mortu, candu striga mediculu „tauglich,“ ci déca totusi multi parenti -si mai feresecu fetiorii de inrolari, caus'a e mai multu economica, de interesse familiarie.

Si cá se me resumu, felicitediu pe natiunea mea, ca ascultandu ea vocea sororiloru sale mai mari, si conformandu-se cu consiliulu datu ei, in sec. alu 19-lea, prin incordari extraordinarie ale poteriloru sale, -si recastigá cele mai multe drepturi omenesci si una parte considerabile a drepturiloru civili si politice individuali. Ce-i mai lipsesce, sciu si eu, cá si dta; déra acesa nu se castiga nici prin valeraturi nedemne de barbati, nici prin descuragiarea tenerimei, ci prin desvoltare de activitate necurmata, insocita de prudentia mare.

Eu cumetre, numai pentru unu lucru n'asiu poté gratula romaniloru de dincóce de munti, éra acesa este lips'a ce se simte de ómeni versati prin labirintulu *politicei superióre* si alu *diplomatiei*. Este scóla fatale a diplomatiei; déra romanii *trebue* se se decida, cá se o frecuente si pe acesa, pentru-cá totu ei se sjunga a-si intielege perfectu sensulu vechiului loru proverbiu: Draculu -si tiene capulu in pólele mumesei, éra cu cód'a restórna carale.

Se scuturi hipocondri'a cumetre, ca déca nu, totu anulu am se-ti vinu cu felicitari la cas'a dtale.

---

*) Casulu dela Resinariu alu episcopului Vasilie Moga -ti este cunoscutu.

Cestiunile agrarie

si anume cele urbariali din marele principatu alu Transilvaniei dau, mai alesu pressei periodice maghiare, multa materia de discussiune; éra cá de dóue luni incóce diariale din Clusiu publica serii lungi de articli, alu caroru finitu nu se póte prevédé. Se intielege,ca ei le intorcu si le sucescu din punctele loru de vedere, care cumu ii convine. Mai de curundu vediuramu in aceleasi diaria manifestatiuni aspre chiaru in contra dietei unguresci care, dupa opiniunea clusianiloru, in acesti optu ani nu a facutu *mai nimicu* pentru Transilvani'a! Deputatii ardeleni veniti dela B.-Pest'a pe serbatori, tienura si conferintie particularie in acestea materii.

Intre aceste impregiurari press'a romana inca trebue se se ocupe de cestiunile urbariali, nu inse in fuga, ci cu totu adinsulu, cu scopu de a in-

forma nu numai pe unii, ci pre catu se póte, pre tóta acea mare multime de locuitori, a caroru existentia si venitoriu depende numai dela deslegarea cestiuniloru agrarie.

Acésta materia pre catu este de bogata, pre catu cere si unu studiu intensivu. Noi dupa puterile nóstre vomu incepe asemenea studiu indata ca nr. 1 din 1876 si-lu vomu continua in una serie de optu pana in diece articli. Déra nu ne vomu poté margini numai la Transilvani'a, ci ne va cauta se facemu excursiuni istorice si critice atatu in Ungari'a propriu disa, catu si in celelalte provincii. Vomu merge pana la originea iobagiei ungaresci si vomu veni pana la iobagi'a, care amerintia tiér'a din nou.

Articlulu de lege 44 din 1868 esplicatu si aplicatu de catra tribunalulu de Brasiovu.

In unulu din numerii precedenti amu atinsu in pucine cuviute, ca tribunalulu de Brasiovu a emisu unu ucasu, prin care ordóna advocatiloru de pre intregu territoriulu seu, ca dela 1 Ianuariu 1876 incependu se nu se mai folosésca in scripturele loru catra tribunalu de alta, decatu de limb'a officiale a statului, adeca de limb'a maghiara. Facia de acestu ucasu cu totulu necompatibilu cu missiunea justitiei, advocatii romani si sasi au asternutu o representatiune resp. o plansóre motivata si basata pre dreptu si pre lege, precum se va vedé mai la vale. N'avemu intentiunea a intrá in meritulu acestei cestiuni spre a pronunciá verdictulu asupra procederei necalificabile a onoratului tribunalu, ci d'ocamdata ne tienemu de detorintia a inregistrá actele emanate in acestu respectu din ambele parti, pentru cá asiá publiculu romanu se fia pusu in pusetiunea de a judecá, ca óre pre care parte este dreptatea si ca óre verdictulu finalu, ce se atepta dela locurile competente, pre care parte ar trebui se se pronuncie, cá se nu confirme prin fapte ceea ce se dice, ca adeca justiti'a la noi s'ar afla in conditiuni mai pucinu favorabile cá in Turci'a. — Acelu ordinu alu tribunalului suna asiá:

„In sensulu art. de lege 44 din 1868, precum si in sensulu legiloru ce stau in legatura cu acest'a, este de a se folosi numai si numai limb'a statului in tóte scriptele contrasemnate de advocati, respective in tóte processele ce se pórta prin interventiunea advocatiloru.

Tribunalulu de Brasiovu, avendu in vedere acelu motivu de ecsitate (!), ca unii dintre advocati nu sunt póte provediuti cu personalulu de cancelaria necessariu, care se pricépa limb'a statului, — dela 31 Decembre 1875 mai incolo nu va mai primí scripte contrasemnate de advocati, respective pertractari in cause civili si criminali, cari se pórta prin interventiunea advocatiloru, decatu numai déca voru fi concepute si pledate in limb'a statului.

Acestu ordinu se comunica si judecatorieloru regesci de pre territoriulu tribunalului, precum si camerei advocatiloru spre a se luá la cunoscintia si a se publicá conformu dispositiuniloru legali.

Din siedinti'a plenaria a tribunalului regiu, tienuta in 9 Decembre 1875."

In urm'a acestui ucasu deputatii romani si sasi presentara tribunalului urmatori'a:

„On. Tribunalu regescu!

Umilitu subscrisii advocati, au ajunsu la cunoscintia despre decisiunea on. Tribunalu d. d. 9 Decembre 1875 nr 9825/civ. Prin acésta decisiune semtiendune greu apesati si vatemati in drepturile nóstre, ne permitemu a asterne urmatóri'a

Representatiune,

carea eventualminte se se considere de

Plansória

si se se substérna in. ministeriu reg. de justitia.

In mentionat'a decisiune a on. Tribunalu s'a disu, ca on. Tribunalu reg. de aici dela 31 Decembre 1875 incolo, intratele signate de advocati numai asia le primesce, déca voru fi concepute in limb'a statului si ca atatu in cause civile catu si criminale pertractarile intemplande cu intrevenirea advocatiloru le permite numai in limb'a statului!

Pre catu de mare a fostu surprinderea casiunata prin acésta decisiune nesteptata si neprevediuta, pe atatu de multu ne-am tienutu de datorintia a cerceta dupa motivele aceleia.

Dér' trebue se marturisimu a priori, ca decisiunea n'am pututu-o aflá nici macaru incatu-va motivata.

In decisiune adeca se dice la inceputu: „In intielesulu art. de lege XLIV din 1868 si alu legiloru ce stau in connecsiune cu acest'a, e de a se folosí numai limb'a de statu in intratele signate de advocati respective in procesele civile si criminale ce se deslége prin intrevenirea advocatiloru."

Alta motivare meritorica nu contiene decisiunea din cestiune!

Acést'a inse nu o potemu pricepe defeliu, cum adeca on. Tribunalu a potutu ajunge la o asemenea motivare, ca-ci acea deductiune este gresita si falsa, ea nu urméza din legea citata.

Ba ce e mai multu! ea este nelegale, deórace art. de lege XLIV 1868 in § 9 dispune tocmai contrariulu dela ceea ce acestu on. Tribunalu regiu doresce a viri in prim'a constructiune a decisiunei sale.

§ 9 alu art. de lege XLIV 1868 suna din cuventu in cuventu: „In tóte processele civile si criminale, cari suntu a se purtá cu intrevenirea advocatiloru, se se sustiena pretutindenea la judecatoriile de I instantia usulu de pana acuma in privinti'a limbei, atatu in purtarea proceseloru catu si la facerea sentintieloru pana atunci, pana candu legislatiunea nu va fi decisu definitivu despre organisarea judecatoriiloru de prim'a instantia si despre introducerea procedurei verbale."

Asia déra pana atunci, pana candu legislatiunea va decide definitivu despre organisarea judecatorieloru de I instantia si despre introducerea procedurei verbale, este de a se sustiené usulu de pana acuma.

Acelu terminu provediutu de lege pana acuma n'a sositu.

Legislatiunea n'a decisu nici despre organisarea definitiva a judecatorieloru de I instantia nici despre introducerea procedurei verbale.

Aderarulu acestei asertiuni se intaresce tocmai prin legile ce stau in connesiune séu in legatura cu art. de lege XLIV 1868, la care se provóca si incepututu decisiunei luate de on. Tribunalu.

Abstragundu dela acees, ca nici un'a din acele legi nu cuprinde nimicá despre introducerea procedurei verbale, tóte constatéza apriatu caracterulu provisoriu alu organisarii de pana acuma a judecatoriiloru de I instantia, cu deosebire art. de lege XXXII ex 1871 in § ulu 7, si art. de lege XXXVI ex 1875 in § 4, care din urma este cea mai nóua si cea mai din urma dispositiune in privinti'a organisarii judecatorieloru de I instantia.

Spre a delatura orce dubietate ne provocamu la § ulu 6 art. de lege IV din 1869, carele sub litera d) dispune apriatu, ca numai acel'a se póte intrebuintá cu demnitatea de jude, care este in stare a corespunde dispositiuniloru din art. de lege XLIV/1868 si ca § 13 alu acestei din urma legi — despre folosirea **limbei maghiare** la judecatorii cá limba officiósa — si pe viitoriu e de a se intielege numai cu privire la forurile judecatoresci superióre, asia déra **nici decatu** la tribunalele de I instantia.

Spre a delatura orce dubietate ne provocamu la § ulu 6 art. de lege IV din 1869, carele sub litera d) dispune apriatu, ca numai acel'a se póte intrebuintá cu demnitatea de jude, care este in stare a corespunde dispositiuniloru din art. de lege XLIV/1868 si ca § 13 alu acestei din urma legi — despre folosirea **limbei maghiare** la judecatorii cá limba officiósa — si pe viitoriu e de a se intielege numai cu privire la forurile judecatoresci superióre, asia déra **nici decatu** la tribunalele de I instantia.

Tóte aceste legi — si aceste suntu unicele, cari potu fi luate in consideratiune la examinarea si cercetarea cestiunei „despre limb'a judecatoriiloru" — tóte arata chiaru, ca asertiunea din incepututu decisiunei luate de on. Tribunalu despre acea: ca adeca in intratele signate de advocati si la pertractarile indeplinande cu intrevenirea advocatiloru ar' fi de a se folosí numai limb'a maghiara — este gresita si ca in lege nu este intemeiata.

Ba inca § 9 din art. de lege XLIV/1868 sta si astadi in deplina valóre neatingibila, si de acees, pana atunci, pana candu legislatiunea nu va dispune definitivu despre organisarea judecatoriiloru de I instantia si despre introducerea procedurei verbale in respectulu limbei statu la purtarea proceseloru catu si la facerea sentintieloru, trebue sustienutu la acestu on. Tribunalu reg. usulu de pana acuma in tóte procesele civile si criminale si déca a intrevenitu vre unu advocatu.

Dér' cumca usulu de pana acuma n'a fostu acela, cá advocatii se folosésca numai limb'a maghiara in scrisu si in vorba, dovedesce tocmai emiterea decisiunei din cestiune.

Inaintea judecatoriiloru din Brasiovu s'au folositu advocatii totdéuna inca dela delaturarea, regimului absolutistico incóci, fara de a fi impedecati de tóte trei limbele Transilvaniei adeca de cea germana, maghiara si romana.

Acésta este de comunu cunoscutu si se póte vedé si din actele judecatoresci, de altmintrelea o dovedesce si insasi decisiunea din cestiune, care tocmai doresce a delatura acelu usu.

Inse usulu de pana acuma celu pucinu de asta data, este scutitu de lege si cu deosebire de art. de lege XLIV. din 1868 precum si de celelalte legi citate, cari stau in legatura cu acést'a.

Suntemu deci necesitati a remané pe langa sustienerea usului de pana acuma.

Dela acestu usu nu ne-am poté abate de o data „in ruptulu capului" nici pe langa cea mai mare bunavointia si n'am poté urmá Decisiunei acestui on. Tribunalu — cu tóta bunavointi'a — in timpu asia de scurtu adeca pe la anulu nou 1876.

Ca-ci, desi avemu stat'a cunoscintia de limb'a maghiara, unulu mai multu, altulu mai pucinu, incatu potemu studié legile si ordinatiunile si pricepemu resolutiunile si sentintiele, totusi nu posiedemu stat'a desteritate, incatu se potemu concipí, pertracta séu chiaru pledá la aperari criminali eschisiv numai in limb'a maghiara.

Acésta insemnéza a pretinde intr'unu terminu de 3—4 septemani lucruri, cari trecu preste poterei omenésca.

Catra acésta vine de consideratu, ca noi facia cu citatele dispositiuni ale legii chiare si nedubitabile nici nu am potutu presupune asia ceva, ca atatu mai pucinu se ne pregatimu, ca asia dicundu intr'o buna diminetia se fimu siliti a scrie si a ceti eschisiv numai in limb'a maghiara.

Noi tocmai din contra, fiindca art. de lege XXXVI. 1875 ne pune in prospectu organisarea definitiva a judecatoriiloru de I instantia pe anulu 1878, am trebuitu se tienemu celu pucinu pana atunci de asiguratu si de garantatu prin lege usulu de pana acuma!

Asiadara, desi nu suntemu lipsiti de cunoscinti'a limbei maghiare, totusi n'am fi in stare se indeplinimu decisiunea on. Tribunalu nici chiaru déca ar fi motivata prin lege, ceea-ce — dupacum s'a aretatu — nu este.

Mai adauge catra acestea si acea greutate, de care pe scurtu mentionéza si decisiunea din cestiune, ca adeca nici unulu dintre noi nu este provediutu cu personalulu suficientu pentru cancelaria nici la conceptu nici la decopiatu nici la manipulatiune, personalu, care se dispuna de limb'a de statu.

In adeveru, ca e mai multu decatu ironia usturatória, candu on. Tribunalu, recunoscundu elu insusi lips'a de personalu, care cunósce limb'a de statu, totusi dispune pe terminu de **diumetate de luna** inceperea unei mesuri nóue atatu de insemnate si atatu de grenóe.

Cum se si póte macar numai cugetá, ca unu numeru de advocati se se póta provedé aici in Brasiovu intr'unu timpu asia de scurtu cu personalu de cancelaria solidu si demnu de incredere?

Este deci siguru, ca Decisiunea, care ne da ansa la acésta plansóre, pretinde unu ce — **imposibilu** — chiaru si déca abstragemu dela acees, ca nu se póte aduce in consonantia cu legile respective.

Acésta Decisiune ne-ar lovi fórte greu.

Dér nu numai pe noi, desi a buna séma noi am sentí in afacerile nóstre mai anteiu desavantagele pecuniare nedrepte.

In mesura cu multu mare si in relatiuni cu multu mai insemnate ar lovi decisiunea on. Tribunalu pe clientel'a nóstra, mai multu! chiaru poporatiunea co sta la spatele nostre.

Ba chiaru si asupra poporatiunei maghiare se estinde reulu, ca-ci si ei i se marginesce fórte simtitbilu dreptulu de alegere libera a representantelui, déca, prin planuit'a folosire silnica a unei limbi, advocatur'a se reduce mai gata la monopolisare prin 3—4 advocati.

Dér abstragundu dela acestea, prin Decisiunea on. Tribunalu se detrage poporatiunei de nationalitate nemaghiara unu dreptu garantatu prin art. de lege XLIV. 1868 adeca **dreptulu de egala indreptatire**. Es, poporatiunea, care si cauta dreptulu — desi este impovarata cu feliu de feliu de dari si cu deosebire cu darile de timbru si cu

competintiele orcate pana la „aci stai“ — totusi nu ar mai fi in stare se supraveghieze nici cursulu afaceriloru sale de dreptu, nici lucrarea advocatului precum n'ar poté controlá nici acesa, déca advocatulu seu s'a tienutu de informationea si instructiunea primita séu ba.

Mai incolo la pertractarile penale, acusatului si invinovatitului i s'ar lua posibilitatea de a urmari cuvintele aperatoriului seu si de a li pricepe intielesulu; prin acést'a valórea defensiuniloru ar scadé la formalitate desiérta.

In fine volórea prestatiuniloru si a functiuniloru nóstre — in daun'a representarii destere, dibace si temeinice, prin urmare si in daun'a justitiei in genere — s'ar reduce infricosiatu.

Ca-ce este de prisosu a aretá pe largu, ca noi causele nóue incredintiate, in limb'a maghiara, care ne este peste mana, nu le potemu representa cu desteritatea, pondulu, zelulu si amórea, cá in limb'a indatinata adeca in ces materna.

Cumca inse ar' fi possibile schimbari atatu de aduncu taiatórie, ba chiaru resturnare a lucruriloru esistente printr'una simpla decisiune picata cá din ceriu, si pentru care incatu scimu noi nu esiste nici macaru autorisationea unei diregatorii superiore, acésta o tienemu noi de unu ce imposibiliu.

In genere inse spre inchiare trebue se marcamu apriatu, ca on. Tribunalu in nici o privintia n'a fostu competentu a luá conclusulu desu mentionatu.

Nici in directiunea de interpretare, ca-ci prin acestu conclusu da legiloru esistente o esplicare nóua, pana acum necunoscuta si neobservata, nici in directiunea acesa, ca prin conclusulu adusu scóte din putere si valóre legi esistente.

Suntemu deci nestramutabilu resoluti, a ne lupta cu tóte midiulócele legali pentru drepturile nóstre, cari suntu totu-deodata si drepturile poporationei, in a caria servitiu stamu dupa chiamarea nóstra.

Cu tóte aceste dorimu din anima, pe calea bunei intielegeri si cu considerarea relatiuniloru faptice a aplana diferinti'a escata cu on. Tribunalu, care a datu ansa la dens'a.

Asternemu deci rugarea: On. Tribunalu reg. se binevoiésca a considerá rugarea presenta cá representatiune in contra decisiunei si dupa consultare a delaturá cu totulu decisiunea on. Tribunalu d. d. 9 Decembre 1875 nr. 9825/civ.

Déca inse in contra asteptarii nóstre acestu on. Tribunalu nu s'ar' senti aplecatu a considera acésta cerere, atunci ne rogamu: cá acésta rogare, cá plansória in contra decisiunei, se se substérna fara amanare in. ministeriu regescu de justitia, carele se se indure a anulá si a cassa decisiunea din cestiune.

In totu casulu ne rogamu a ne incunoscintia prin celu d'antaiu subscrisu — fara amenare despre dispositiunile luate in acésta privintia.“

(Subscrisi 21 advocati).

La acésta representatiune tribunalulu a datu urmatoriulu respunsu:

„Representatiunea presentata acestui tribunalulu contra conclusului luatu si publicatu in 9 Decembre an. tr. Nr. 9825 nu se póte luá in consideratiune si nu i se póte da locu chiaru din motivele desfasiurate in acelu conclusu. — Asemenea nu s'a potutu implini nice rogarea, cá adeca, la casu candu representatiunea s'ar respinge, se se considere cá plansóre si se se asterna inaltului ministeriu, deórace tribunalulu nu se semte chiamatu a servi de mediulocitoriulu unoru plansori indreptate de catra persóne singuratice contr'a procederei sale. Despre acést'a se incunoscintiéza advocatii, cari au facutu acésta remonstratiune si plansóre. — Din siedinti'a plenaria a tribunalului reg. de Brasiovu tienuta la 2 Ianuariu 1876.“

Brasiovu 31 Dec. (12 Ian.) 1875/6.

Inca inainte de serbatorile Nascerii Domnului so latisse vestea, ca ministrii maghiari Tisza si Széll voru petrece serbatorile in Vien'a, spre a se intielege cu nemtii de acolo in privinti'a cestiunii vamali si comerciali si in caus'a bancei nationali. Inse faptele intemplate dupa acesa ne probara pre de plinu, ca asemeni sciri nu merita nici-odata sinceru crediementu, deórace si in casulu acest'a a trebuitu se se intample tocmai contrariulu dela acesa ce se prevesisse. Ungurii disera, ca muntele nu se póte duce la Mohametu si asiá trebue cá Mohametu se vina la munte. Si ce e dreptu, asiá s'a si intemplatu, ungurii nu s'au dusu la Vien'a, dér' pentru acesa au venitu nemtii la Budapest'a. Si care este óre resultatulu conferintieloru din Pest'a. — Pentru cá pre de o parte se nu exagaramu, éra pre de alta parte se nu intinddmu vorb'a, trebue se marturisimu scurtu si limpede, ca de unu resultatu nice mentiune nu se póte face; ministrii nemti au conferatu multu cu cei maghiari, inse in urma au trebuitu se se intórca la Vien'a oparti, dér' totu-odata si desamagiti. La cestiunea comerciale si vamale au aflatu multa prevenire si delicatetia din partea unguriloru, éra la cestiunea bancei i-a aflatu totu asiá de incapetieniti in pretensiunile loru, precum suntu si nemtii in propusulu loru de a nu imparti cu ungurii acestu privilegiu. De aici urméza, ca aceste cestiuni, in locu se se apropia de o fericita resólvere, au devenitu multu mai acute asiá incatu acum o resólvere multiumitória pentru ambele parti este tate difficila, pentru acesa foila maghiare invinovatiescu catu se póte mai greu pre ministrii austriaci, cari nice chiaru in Pest'a n'au voitu a se moiá si a se da dupa peru. In urma inse totu acele foi spéra, ca cu inceputulu anului 1877 banc'a maghiara va intrá in viétia.

Camer'a Ungariei a inchiatu feriele si in 8 Ianuariu si-a reinceputu activitatea. In siedinti'a acést'a presiedintele a avutu multu de lucru pana ce a comunicatu camerei multimea de petitiuni din partea orasieloru, indreptate contra proiectului de lege despre comisiunile municipali, care proiectu s'a luatu inse cu tóte aceste la discusiune in siedinti'a urmatoria la 10 Ianuariu.

Alte cestiuni interne le lasamu de asta-data neatinse, pentru ca in numerii primi ai anului prossimu vremu se facemu o perspectiva generala preste anulu trecutu, reimprospetandu faptele implinite, spre a ne formá o mica oglinda pentru venitoriu, care amu dori se aduca poporului romanu fericire si bucuria, ca-ci prea lungu a fostu si pana acum sirulu suferintieloru.

Din strainetate nu este nimicu momentosu la ordinea dilei. Singura Franci'a este, care mai atrage atentiunea asupra sa prin executarea legiloru constitutionali. Adunarea nationale, care a functionatu dela caderea lui Napoleonu III si pana astadi, se va reinnoi pe basea nóuei legi electorale, asiá incatu pana in lun'a lui Marte nóu'a camera se fia deja compusa si se-si incépa activitatea dimpreuna cu senatulu, si carui membri se alegu in dilele aceste. Tóta lumea este curiósa si ascépta cu impaciintia se véda, care dintre partite va esí invingutória in camera si in senatu. De monarchisti nu se mai sparia nimenea, deórace dinsii au devenitu impotenti, inse intrebarea este, ca óre care dintre republicani voru castigá maioritatea, cei conservatori, séu cei radicali? — Acésta intrebare nu trebue inse se neliniscésca pre amicii republicei francese, pentru ca ori si care va invinge, totu republic'a va invinge, si pana ce va trai republic'a, Franci'a inca va trai si inflori, va devení érasi mare si tare.

Dela illustrulu si venerabilele nostru vechiu amicu in dile rele cá si in dile bune, primimu urmatóri'a:

Programa.

In tempulu acestu atatu de criticu si nefavoratoriu pentru poporulu romanu, este numai sanetatea si scól'a ce-lu póte feri de perire. Acesti doi factori binefacatori trebue déra ingrigiti si cultivati din resputeri. — Sanetatea se pastréza déca ne vomu adopera a urma in tóte activitatile nóstre pre catu se póte legiloru naturei, déca nu ne vomu departá dela dulcele sinu alu mamei nature, care cu o abundantia -lu intende ascultatoriloru fii si sei. Norm'a séu regulele, dupa cari avemu se ne indreptamu in directiunea acést'a — si cari ale cunósce cere necessitatea absoluta — ni le da Highien'a. Desvoltarea corporala amesurata regulelóru highienice, in armonia cu desvoltarea spirituala binsinteliésa, ar' fi se ni-o dé casa parintésca si scól'a. Déra tocm'a aici e bub'a; ca-ci atatu parintii catu si invetiatorii cea mai mare parte nu sciu de unde se incépa, cum se pasésca successive, si unde se se oprésca! Dupa esperienti'a ce mi-am potutu castigá pe acestu terenu in unu restimpu mai bine de 25 de ani cá consiliariu si inspectoru de scóle, in multe scóle de ale nóstre si in diferitele parti ale patriei nóstre, am devenitu la convingere, ca invetiamentulu se propune cum se propune, acusi dupa norme mai multu au mai pucinu didactice, acusi numai dupa o empiria grósa, ucigatória si de talentulu celu mai eminentu, éra educatiunea, adeca desvoltarea corporala si intelectuala a elevilóru dupa regule highienistice-didactice, e departe de a se si numí desvoltare; ea e asia precum o dá natur'a ori-carui omu. — Si de unde se fia si invetiatu acésta barbatii nostri? Unora le lipsescu cartile, altora conoscintí'a limbiloru, in cari se afla scrise asifeliu de carti.

Cá se ajutu déra desvoltarea copiiloru nostri, fiitoriloru cetatieni — dupa ore-si-care norma, dupa óresi-care metodu atatu in casa parintésca de locu dupa nascere, catu si mai tardiu in scóla, si se o aducu in armonia cu invetiamentulu érasi metodicu asia, ca spriginindu educatiunea invetiamentulu, si invetiamentulu educatiunea, se resulte de aci intarirea corpului — sanetatea si desvoltarea mintii, mi-am facutu de problema a intreprinde ceva, si acésta intreprindere mi s'a parutu mai ducatória la scopu prin o fói periodica, in care se dau indigitatiuni despre totu ce atinge sanetatea si scól'a, parintiloru, invetiatoriloru si tuturoru barbatiloru, cari se voru interessá de acésta cestiune atatu de ponderósa.

Afandu déra ajutoriu materialu necessariu pentru acésta intreprindere din partea celoru amentiti, voiu edá o fóia periodica sub numire:

HIGHIEN'A si SCÓL'A,

care se ésa in tóta septeman'a joi'a, in formatu octavu mare, cu pretiu de 4 fl. pe anu; de 2 fl. pe ½ anu; si de 1 fl. pe ¼ de anu.

Prenumerationea se face la subscrisulu in Temisiór'a, mai cu inlesnire prin assemnatiuni postali, éra fói'a se va espedá regulatu in tóta septeman'a.

Cá se nu mai insiru multe, insemnu, ca nr. 1 cuprinde urmatoriulu materialu: 1. Tabl'a votiva, adeca ceea ce a disu lordulu Derby despre introducerea Highienei in scóla. 2. Educatiunea (in genere). 3. Principiale universali ale metodicei. 4. Esercitiale gimnastice elementari. 5. Exercitiale audiului si ale organeloru vorbirei. 6. Istori'a educatiunei si a invetiamentului la antici, si adeca la Hebrei. 7. Date statistice. 8. Miscelle. 9. Din chili'a copiiloru. 10. Tusea si regusial'a la copii.

Suntu rogati déra dd. protopopi, inspectori de scóle, preoti, invetiatori si tóta onorabil'a inteligintia, care doresce desvoltarea si sanarea poporului nostru, a me spriginí in acést'a intreprindere óresicumu grea, déra mie — pana inca provedinti'a -mi va mai tiené poterile, cu atata mai placuta, ca-ci nu asiu vrè se ducu cu mine in mormentu unu materialu de atat'a insemnetate si se-lu ingropu cá si talentulu lenesiului si alu agricultui, fora a aduce fructe, ci se fructifice cá talentulu servului bunu si credintiosu insutitu si inmiitu.

Domniloru colectanti se va dá alu diecelea exemplariu cá rabatu.

Temisiór'a 1 Decembre 1875.

Dr. Vasiciu.

Pana aici program'a dlui Dr. P. Vasiciu. Este adeveratu, ca in lume se potu multe si chiaru tóte; déra ne vine surprindietoriu, cá unu barbatu, care

preste patru luni implinesce 70 de ani ai vietiei sale totu-deauna laborióse, se nu-si pregete nici acumu a se supune de nou la o activitate, care cu cate e mai variata, cu atata cere consumtiune de mai multe puteri. Adeca Dr. P. Vasiciu, care ca studente publicase Anthropologi'a si Die-tetic'a sa, care ca barbatu alaudu-se in functiune din cele mai grele in calitate de directoru de carantine, supuse pe atunci legiloru militarie, impleca mai multi numeri din Foi'a pentru minte, anima si literatura, traduces pe Hufeland s. a., era mai tardiu redicá cu atatu tactu „Telegrafulu romanu", nici acumu, catra apusitu sórelui, nu vrea si se lobadésca de odichn'a cea meritata indiferitu si insultiu. Eta romani, ce inseamna a fi romanu de lóde, laboriosu, devotatu santei nóstre cause! —

Mesure si ponduri vechi reduse in mesuri noue.

I. Coti vienesi prefacuti in mesure metrice								II. Polcari si urme reduse in mesure metrice								III. Mesuri vechi de fluide (curgatóre) prefacute in litre						IV. Pondu vechiu prefacutu in pondu metricu							
Coti	face in			Coti	face in			Polcari	face in			Urme	face in			Polcari	face in			Vedra	Hectolitre	Litre		Lotu	face in		
	metri	centimetri	milimetri		metri	centimetri	milimetri		centimetri	milimetri			centimetri	milimetri			litre	cupe	litre						grame	grame	
1/8	—	10	2	1	56	12	9	33	1/8	—	4	1	—	32	18	5	69	1/8	—	1	1	1/16	13	18	1/2	3	1	13	1/2	—	4	15	26	3	1	—	55
1/4	—	20	3	2	33	13	10	11	1/4	—	7	2	—	63	19	6	1	1/4	—	2	2	1/8	14	19	1	3	1	70	1	—	9	16	28	—	2	1	12
3/8	—	29	4	3	11	14	10	89	3/8	—	11	3	—	95	20	6	32	1/2	—	3	3	1/4	15	21	2	4	2	26	2	—	1	3	17	29	8	3	1	68
1/2	—	39	5	3	89	15	11	66	1/2	—	18	4	1	26	21	6	64	2	—	4	4	1/2	16	22	4	5	2	83	4	—	1	1	8	18	31	5	4	2	24
5/8	—	49	6	4	67	16	12	44	5/8	—	18	5	1	58	22	6	95	3	—	5	5	3/4	17	24	8	6	3	39	8	—	2	3	5	19	33	3	5	2	80
3/4	—	59	7	5	44	17	13	22	3/4	—	20	6	1	90	23	7	27	4	—	6	6	8	18	25	16	7	3	96	16	—	3	5	3	20	35	—	6	3	36
7/8	—	68	8	6	22	18	14	—	1	2	6	7	2	21	24	7	59	5	—	7	7	16	19	26	32	8	4	52	32	—	4	7	—	21	36	8	7	3	92
1	—	26	9	7	—	19	14	77	2	5	3	8	2	53	25	7	90	6	—	8	8	32	20	28	64	9	5	09	64	—	5	8	8	22	38	5	8	4	48
1	—	52	10	7	78	20	15	55	3	7	9	9	2	85	26	8	22	7	2	9	9	64	21	35	128	10	5	09	128	—	6	10	5	23	40	8	9	5	4
1	—	78	11	8	55	21	16	33	4	10	5	10	3	16	27	8	53	8	2	10	10	128	22	80	256	11	6	22	256	—	7	12	5	24	42	—	10	5	60
								5	13	2	11	3	48	28	8	85	9	3	11	15	256	23	40	512	12	6	79	512	—	8	14	—	25	43	8	11	6	16
								6	15	3	12	3	79	29	9	17	10	3	12	12	17	40	56	1024	13	7	36	1024	—	9	15	8	26	45	5	12	6	72
								7	18	4	13	4	11	30	9	48														10	17	5	27	47	3	13	7	28
								8	21	—	14	4	42	31	9	80														11	19	3	28	49	—	14	7	84
								9	23	7	15	4	74	32	10	12														12	21	—	29	50	8	15	8	40
								10	26	8	16	5	6	33	10	43														13	22	8	30	52	5	16	8	96
								11	29	—	17	5	37	34	10	75														14	24	5	31	54	3	17	9	52

NB. Se afla pretiulu in mesuri noue dupa pretiulu celoru vechi prin factorii fixi de reducere:

1. Intre pundi si chilegrami factorulu fixu e 1·786;
2. Intre cupa si litra factorulu e 0·707;
3. Intre cotulu vienesu si metru factoru fixu e 1·288;
4. Intre stanjinu vienesu si intre metru e factorulu fixu 0·527, pentru-ca atatea parti respective cuprindu mesurele nóua facia cu cele vechi.

Asia déca vremu se scimu pretiulu dupa mesurele nóne, luamu de alu dou'le factoru pretiulu mesuri vechi relative si inmultiendu acesti doui factori la olalta aflamu pretiulu in nóuele mesure.

De exemplu 1 funtu de carne costá in Brasiovu 18 cr., factorulu intre funtu si chilogramu este 1·786 × 18 cr. = 32 cr.; ad. pretiulu unui chilogramu de carne.

Totu asia se computa cu toti factorii de susu arendu pretiulu mesuroru vechi relative.

Nr. 11324/1875. 1—3

Publicatiune.

Consemnarea junilóru din cetatea Brasiovului de I classe a etatii, conchiamati la intregirea armatei pe a. 1876, se afla pusa in tind'a casei sfatului si acolo se póte vedé.

Ori-ce obiectiune pentru lasarea afora ori inscrierea necurenita a unui june suntu a se aduce pana la 19 Ianuariu 1876 si a se predá in localulu comissiunii asentatórie fipsate (curtea politiei inderetru).

Consemnarile junilóru de cl. II si III a etatii conchiamati la inrolares din 1876 suntu a se vedé in localulu susu amintitu.

Tragerea sortiloru cu junii de cl. I a etatii obligati la inrolare se va luá insainte in **20 Ianuariu 1876** la 10 óre insainte de amiedie in casa sfatului orasianescu.

Suplice pentru liberare bineinstruite suntu a se aduce pana la 31 Ianuariu an. cur. la acesto officiu.

Ceea ce in legatura cu conchiamarea la acést'a facuta mai insainte si publicata prin placate se aduce la conoscintia publica.

Brasiovu, 31 Decembre 1875.

Magistratulu cetatii si alu districtului.

Publicatiune.

Dupa sunetulu decisiunei inaltei comunitati districtuale mosi'a erediloru repausatului consiliariu locotenentialu Petru Lange de Burgenkrom, care pana acumu se folosi cá scóla agronomica, se va da in arenda pe proxime urmatorii 6 ani, adeca de acum pana la finea lui Septembre 1881, la celu ce va da mai multu. Amatorii de acésta inarendare se binevoiésca a se afla de facia in **17 Ianuariu a. c.**, care va fi diu'a inarendarei prin licitatione, anume insainte de amiedie la 10 óre, in sal'a siedintieloru comunitatii din cas'a magistratului de aici.

Conditiunile inarendarei se potu vedé si insainte de diu'a licitatiunei arendatitie la subscrisulu, in curtea parochiala a bisericei, in Brasiovulu vechiu la Bartholomeiu.

Brasiovu in 8 Ianuariu 1876.

Comissiunea scólei de agricultura

Smmuile Fraetschkes m/p.

Depuneri

de capitale spre fruptificare

se primescu la institutulu subsemnatu:

a) pre langa anunciarea radicarii in sensulu statuteloru cu 6% interesse;

b) sub conditiune, de a se anunciá institutului radicarea depunerii la **trei** luni insainte cu 6½%;

c) sub conditione de a se anunciá institutului radicarea depunerii la **siese** luni insainte cu 7% interesse.

Cu privire la conditiunile b) si c) deponentulu are a se dechiará in diu'a depunerii, ca-ce altcumu inlocarea se va privi cá urmata sub conditiunea a).

Interessele incepu cu diu'a, care urméza dupa diu'a depunerii, si incéta cu diu'a premergatória dilei, in care se radica depunerea, cu acelu adausu insa, ca numai dela acele capitale se dau interesse, cari stau depuse la institutu celu pucinu 15 dile.

La dorinti'a deponentelui se potu stabili fiu diu'a depunerii capitalului si conditiuni speciali de esolvire, cari se insémna apoi in libelu si in cartea depuneriloru institutului. In atare casu restituirea depunerii urméza dupa aceste modalitati speciali.

Depunerile tramise prin posta, pre langa communicarea adressei deponentelui, se resolvu totudeaun'a in diu'a primirei.

Asémene se potu efectuí prin posta anunciari si redicari de capitale.

Sabiiu, 21 Decembre 1875.

„ALBIN'A"
Institutu de credítu si de economii
in Sibiiu.
3—4

Pretiurile piacei

in 31. Ianuariu. 1876.

Mesura	Species fructeloru		Pretiulu	
			fl.	cr.
Hectolitri	Grau	fruntea	6	—
		midiuloiu	5	65
		de diosa	5	30
	Meslecatu		4	72
	Secara	fromósa	3	60
		de midiuloiu	3	50
	Orditiu	frumosu	3	75
		de midiuloiu	3	60
	Ovesulu	frumosu	—	—
		de midiuloiu	—	—
	Porumbiu		3	30
	Meiu		—	—
	Hrisca		—	—
	Mazerea		—	—
	Lintea		—	—
	Fasolea		—	—
	Semenitia de inu		—	—
	Cartofi		—	90
Chilograme	Carne de vita		—	32
	„ de rimatoriu		—	44
	„ de berbece		—	20
	Sen de vita prospetu		—	—
	„ „ „ topitu		—	—

Cursurile

la bursa in 11 Ianuariu 1876 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 42 cr. v. a.
Napoleoni	—	—	9 „ 20½ „ „
Augsburg	—	—	105 „ 80 „ „
Londonu	—	—	114 „ 45 „ „
Imprumutulu nationalu	—	73	„ 80 „ „
Obligatiile metalice vechi de 5%	68	„ 60	„ „

☞ Cu nr. acesta incéta espedarea „Gazetei" la cei intardiati cu innoirea prenumeratiunei. Pe creditu nu se mai tramite. Totu-odata rogamu pe dd. creditati de pana acumu, cá se tramita fora amanare restantiele datorite. —

Redactoru responsabilu:
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
IOANE GÖTT si fiu HENRICU.